

'אימהות בשירות הצבא' מאת ערן שחר פברואר 1997

בכל פעם שהנורמליות מרימה ראש בארץ הזאת, מישהו עם נבוט דואג לשתול אותה במקומה, שני מטר מתחת לאדמה, כך היה גם לאחר **אסון המסוקים**. רק החלו באופן הכי טבעי שבעולם לצוף שאלות בקשר ללבנון, לרצועת הביטחון לשכול, ולשירות הצבאי, וכבר התארגן לו מנגד מסע ציבורי אדיר שעיקרו הסרת הספיקות בקשר לחיוניות השירות הצבאי, הוקעת המשתמטים, והזדהות של מאה אחוז עם צה"ל, חייליו, מפקדיו ומשימותיו. ממש קולקטיביות רעיונית, כמו בשנים הרחוקות ההן בקיבוץ, שנים שאנו משתדלים לשכוח עם קצת מאמץ אפשר אולי להבין את השתתפותם הקולגית של הגברים במסע ציבורי זה. הרי הצבא כמו כל תחום אחר שיש בו שליטה, כוחניות ותחרותיות הוא חלק בלתי נפרד מההוויה הגברית הישראלית, אבל בלתי אפשרי להבין את השתתפות הנשים במצעד הצבאי הזה, ועל אחת כמה וכמה את תמיכת האימהות בו

איך אפשר להסביר את העובדה שהרגשות האימהיים פועלים בפול-טורים רק עד השער של הבקו"ם? ואיך אפשר להסביר שכבר עשרות שנים בוכות האימהות הישראליות אחרי, ולא נוקפות אצבע לפני?

רעבים למלחמה

כשבועיים לאחר שפרצה מלחמת לבנון, באמצע יוני 1982, הוחלט להעלות את חניכי הקורס הפיקודי שבו הדרכתי לגזרת הלחימה. יש לשער שהצבא היה יכול, להסתדר גם בלעדינו, משום שלא היה מדובר ב"הקפצה" או במצב חירום וההכנות להצטרפותנו למלחמה התנהלו בעצלתיים וביסודיות

בשיחות בין החבר'ה התגבשה הדעה שמדובר באקט של סולידריות צבאית כלומר: לא ממש צריכים אותנו, אבל גם לא רוצים להעליב ולפגוע בתחושת האחוה הצבאית, ולהשאיר אותנו מחוץ ל"מסיבה". אם הצבא הוא כור ההיתוך של החברה הישראלית, אז מלחמה ואפילו מלחמה קטנה, היא הדבק האולטימטיבי, ה"סופר גלו" המזקק של הישראליות

רוב החיילים התרגשו כמו לפני יציאה לטיול שנתי. הנה סוף סוף סידרו להם הפוליטיקאים איזו הרפתקה. אפשר היה להריח את ההורמונים הגבריים מקילומטר. בשנייה אחת נגמרו בעיות המשמעת, ובאותה שנייה נפתרו כל "הבעיות הרפואיות. סיסמאות על "השלום" ועל "דור שלא יידע עוד מלחמה נדחפו עמוק עמוק בקיטבג ליד בגדי א', והושארו בבסיס. **החיילים סביבי היו רעבים למלחמה**, כל-כך קצרי רוח עד כי היה נדמה לי שאני שומע איך שיני טרף צומחות להם בתוך הפה

כמפקד במדים הייתי צריך לעודד את רוח הקרב, לרומם את תחושת השליחות שבערה בהם, ולמלא את מצוות הדרג המדיני. כאדם, פיעמה בי רוח אחרת הפוכה לחלוטין. הדילמה הייתה גדולה, אולי גדולה מדי. תחושה של חוסר אונים עטפה אותי ולא אפשרה לי לנשום, הרגשתי שאני מתמוטט

הרמתי טלפון הביתה, לא סיפרתי על ההכנות לכניסה ללבנון, אבל אמא הבינה ואמרה: תהיה חזק בן ושמור על עצמך. מילים סטנדרטיות במצבים האלה. רציתי לצעוק לה: הלו אמא, תתעוררי. זה לא סרט בטלוויזיה, זה החיים, החיים שלי איך את שדאגת תמיד שלא יהיה לי קר, שרצת אחרי עם סנדוויץ', שלקחת אותי לרופא על כל שטות - שולחת אותי בקלות כזו למות במלחמה

מסתרות מאחורי קלישאות

גם היום, חמש-עשרה שנים אחרי, קשה לי לפתח סימפטיה עמוקה לאימהות אשר מעודדות את בניהן לשירות קרבי. כמו שקשה לי להלל ולשבח כל אמא שמחנכת את בנה לשחק ברולטה רוסית. האם אפשר בכלל להבין אם שבידעין ובהכרה מלאה מעודדת את בנה לסכן את חייו??

האם אתן האימהות הישראליות איבדתן את האינסטינקט הבסיסי שלכן, כלומר לתקוף כל מי שפוגע בילדיכן? מדוע אתן, דווקא אתן, ממשיכות לקדש את השירות הצבאי כמעין פולחן, ומגדלות את ילדיכן כדי להקריבם דור אחרי דור על מזבח המיליטריזם?

ואל תגידו לי, אימהות יקרות, שאתן נקרעות מבפנים, ולא ישנות בלילות, כי אני, אשאל אתכן מדוע אינכן יוצאות לרחובות, מדוע אתן לא צועקות, לא מפגינות לא מתחברות בשרשראות לשער של משרד ראש-הממשלה, לא מאיימות לשרוף את עצמכן מול משרד-הביטחון. מדוע אתן מקבלות בהכנעה ובהשלמה את המצב, **במקום לדרוש: אל תיקחו לי את הבן**

כמו החמאס

לא בטוח שהאימהות הישראליות יקבלו זיכוי מוסרי במשפט שעורכת ההיסטוריה. הן לא שאלו אותנו אם ברצוננו להיוולד לעולם הזה, ועם יד על הלב, האם הן ניסו בכל דרך אפשרית למנוע את מותנו?

ובכל זאת ראוי לציין את הנסיבות המקילות: מיום שהתהוותה לא הפסיקה החברה הישראלית לחנך לדיבר האחד-עשר: "טוב למות בעד ארצנו", או בגרסתו המרוככת: "**לא טוב, אבל אין ברירה אלא למות בעד ארצנו**".

ובתרגום חופשי ארצנו יותר חשובה מחיי בניה. סיסמאות על החיים כערך עליון ימשיכו לחוף מעל ראשנו כמו ציפורים נודדות, כי **כל ילד ישראלי יונק עם חלב אימו את המסר שיש משהו יותר חשוב מחייו, המדינה למשל**

כאלה אנחנו, לא רחוקים בהרבה מהמנטליות של מתאבדי החמאס, גם לנו שוטפים את המוח בסיסמאות. גם אצלנו המוות למען מטרה נעלה אינו סתם מוות, הוא עטוף בטקסים וקדושה. אמנם לא קונים אותו במחיר של גן-עדן ושבעים נשים, אבל **קצת לחץ חברתי וזמזום אינסופי של "אין ברירה", הם לא מחיר כל-כך גבוה כדי להקריב את החיים, ועוד למען המולדת**

ההורים, המחנכים והפוליטיקאים צריכים לעבוד הרבה יותר קשה כדי לשכנע אותנו ב"אין ברירה" הזה, כדי לשכנע מדוע גם הדור הזה יאלץ למות בעד ארצנו. הם צריכים לשכנע אותנו שהם עשו הכל, ממש הכל, כדי להקטין את סכנת מותנו. הם צריכים לשכנע אותנו שהם עשו הכל, ממש הכל, כדי להביא את השלום

אבל אתן, אימהות, במקום לעלות את מחיר החיים, נותנות לממסד הנחות במקום לדרוש תשובות ולהעלות שאלות, אתן הולכות כסומא ומעודדות את בניכן להתנדב. האם המדינה שרוצה את הדבר היקר לכן ביותר, שכנעה אתן שהמחיר שווה? האם המדינה תשקיע פחות מאמצים לזירוז השלום כשנחלי ההתנדבות עולים על גדוניהם? האם בעל-הבית ישפר את השירות אם קהל

הלקוחות ימשיך לזרום בכל מצב?

.הי אימהות, אתן שם, השמיעו קול. תנו לרגשות הנורמליים שלכן להרים ראש
אל תתנו לנבוט הסיסמאות, הקלישאות והמיתוסים לשתול את הרגשות כגון
האלה במקומם, שני מטר מתחת לאדמה. ___